

Ελένη Κωβαίου: Είμαστε περήφανοι για την ΑΝΕΜΗ και παρά τα προβλήματα συνεχίζουμε

Μετά την αποφοίτησή σας από το τμήμα Φιλολογίας του Παν/μίου Κρήτης, πώς προέκυψε η επαγγελματική σας ενασχόληση με τις Κλειστές Συλλογές της Βιβλιοθήκης του;

Όλα άρχισαν το 1992, όταν η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κρήτης ξεκίνησε την ηλεκτρονική καταλογογράφηση μιας σημαντικής ιδιωτικής βιβλιοθήκης που πρόσφατα είχε αγοράσει. Ανήκε στον φιλόλογο και ιστοριοδίφη Άγγελο Παπακόστα (1903-1981), πάλαι ποτέ γραμματικό του Γιάννη Βλαχογιάννη. Από το αρχείο του, που κι αυτό είχε αγοραστεί από τη Βιβλιοθήκη μας, είχε εκδοθεί το άγνωστο μέχρι τότε έργο του Μακρυγιάννη *Οράματα και Θάματα* (ΜΙΕΤ, 1985). Για την ηλεκτρονική καταλογογράφηση αυτής της συλλογής, ζητήθηκε η συνδρομή καταλογογράφων με σπουδές στη Νεοελληνική Φιλολογία. Ήμουν μία από τους τέσσερις Νεοελληνιστές που επιλέχθηκαν.

Επιστημονικός υπεύθυνος του έργου ήταν ο Αλέξης Πολίτης. Νεοφερμένος τότε στην Κρήτη και νεοεκλεγείς στη βαθμίδα του αναπληρωτή καθηγητή του Τμήματος Φιλολογίας, μοίραζε πλουσιοπάροχα τον χρόνο και τις γνώσεις του σε μας τους φοιτητές του, τόσο στα πανεπιστημιακά έδρανα όσο και στα ανήλιαγα μπουντρούμια της Βιβλιοθήκης των Περιβολίων, που γίνονταν η καταλογογράφηση.

Από την άλλη πλευρά, η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κρήτης υπό την εμπνευσμένη διεύθυνση του Μιχάλη Τζεκάκη πρωτοπορούσε. Ο *Πτολεμαίος*, το πρώτο ελληνικό σύστημα ολοκληρωμένης μηχανογράφησης Βιβλιοθηκών, δημιούργημα του Γρηγόρη Τζανοδοσκαλάκη και της ομάδας του με προεξέχοντα τον Γιάννη Κοσμά, υιοθετώντας τα πρότυπα καταλογογράφησης που ακολουθούσε και η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, γίνονταν το βασικό εργαλείο της δουλειάς μας.

Όσοι ενταχθήκαμε τότε στο δυναμικό της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κρήτης, όλοι μας σχεδόν παιδιά αυτού του Πανεπιστημίου, καταλαβαίναμε ότι γινόμαστε συμμέτοχοι ενός μεγάλου πρωτοποριακού για τη χώρα έργου: για πρώτη φορά στα ελληνικά χρονικά μια Κεντρική Βιβλιοθήκη οργανώνε όλες τις υπηρεσίες της ηλεκτρονικά κι εμείς έπρεπε να σηκώσουμε τα μακίδια, γιατί από εμάς εξαρτιόταν η επιτυχία του εγχειρήματος.

Τι είναι οι Κλειστές Συλλογές, γιατί είναι τόσο σημαντικές και πώς δημιουργήθηκαν;

Οι Κλειστές Συλλογές συνιστούν το «θησαυροφυλάκιο» των Βιβλιοθηκών και γι' αυτό είναι χώροι ελεγχόμενης πρόσβασης. Εδώ φυλάσσονται τα incunabula, τα παλαιότερα, οι αβιβλιογράφητες εκδόσεις (δηλαδή άγνωστες, μέχρι τη στιγμή που εντοπίζονται, εκδόσεις έργων που εντάσσονται στην Ελληνική Βιβλιογραφία) αλλά και κάθε άλλη σπάνια έκδοση με ιστορικό, φιλολογικό ή βιβλιοφιλικό ενδιαφέρον. Εκτός από το σπάνιο έντυπο υλικό διαχειρίζονται και σημαντικές αρχαιακές συλλογές. Αναφέρω, ενδεικτικά, τα επιμελώς αρχειοθετημένα από τους ίδιους τους δημιουργούς, αρχεία των

Photo credits: Μαρία Μαυριδίδη

Παντελή Πρεβελάκη, Ερρίκου Μοάτσου, του τεχνοκρίτη Αλέξανδρου Ξύδη, και των καθηγητών Στυλιανού Αλεξίου και Βασίλη Κρεμμυδά.

Εδώ φυλάσσεται ακόμα η μικρή πολύτιμη συλλογή χειρόγραφων βυζαντινών κωδικών, στη συστηματική ηλεκτρονική περιγραφή της οποίας επιδιόχετο φιλόμοι ο Κωσταντίνος Μ. Παπαδάκης, καθώς και η «εξωτική» συλλογή παπύρων, για την οποία αρμοδιότερος να την παρουσιάσει είναι ο παπυρολόγος Νίκος Λίτινας.

Οι σημαντικές συλλογές έφθασαν σε μας είτε με αγοράς είτε με δωρεές ιδιωτικών βιβλιοθηκών και αρχείων σημαντικών βιβλιοφίλων, αρχαιοφίλων, λογοτεχνών, εκδοτών, τεχνοκρικών, πολιτικών, πανεπιστημιακών δασκάλων κι άλλων προσωπικοτήτων.

Στον προγραμματισμό των αγορών σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι αείμνηστοι Νίκος Παναγιωτάκης και Μανούσος Μανούσας που, κινομένοι με γνώση στους χώρους του σπάνιου βιβλίου, γνώριζαν αξιολογίες προς εκποίηση βιβλιοθηκών στους τομείς που οι ίδιοι θεράπευαν. Την ίδια βοήθεια μας πρόσφεραν και οι καθηγητές Νίκος Χατζηνοκόλου και Ευγένιος Μαθιόπουλος, χάρη στους οποίους αποκτήσαμε τις βιβλιοθηκές δύο σημαντικότητας τεχνοκρικών του 20^{ου} αιώνα.

Όποιοι εισέρχεται στον χώρο των Κλειστών Συλλογών του Πανεπιστημίου Κρήτης ή περιηγείται τις Κλειστές Συλλογές από την ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης, μπορεί να επισκεφτεί αυτές τις βιβλιοθηκές που συνεχίζουν να αποτελούν αυτοτελή σύνολα. Η πολιτική της Βιβλιοθήκης μας να διατηρεί τα ακεραϊότητα τους, διασώζοντας την ιστορικότητα και μαζί μ' αυτήν την αναγνωστική ταυτότητα των δημιουργών τους δεν γίνεται

μόνο από σεβασμό προς εκείνους: για μας αποτελούν ερευνητικά εργαλεία συγκεκριμένων ιστορικών περιόδων και θεματικών.

Μπορείτε να μας αναφέρετε κάποια παραδείγματα σημαντικών προσωπικών βιβλιοθηκών που φυλάσσονται στις Κλειστές Συλλογές σας;

Για μας που δουλεύουμε στις Κλειστές Συλλογές κάθε συλλογή έχει το δικό της ενδιαφέρον, καθώς η ενδεδειγμένη ηλεκτρονική βιβλιογραφική της τεκμηρίωση έχει σχεδόν πάντα τη δυνατότητα να μας αποκαλύψει τις ιδιαιτερότητές της και μαζί με αυτές και μερικές συμπληρωματικές λεπτομέρειες για την ιδιαίτερη σχέση του εκάστοτε συλλέκτη με τα βιβλία του.

Βεβαίως από βιβλιοφιλική άποψη η πιο «φωτογενής» μας συλλογή, αυτή που διαθέτει χρυσότυπιες, εξαιρετικές βιβλιοδεσίες, χειροποίητες μαρμαρόκολλες, πολύτιμα, σε εξαιρετική κατάσταση παλαιότερα της ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας και ένα εύκολα διακριτό από τον κόσμο των βιβλιοφίλων βιβλιόσημο (ex libris) είναι η Συλλογή του Γεωργίου Αρβανιτίδη, γνωστότατου άλλωστε συλλέκτη σπανίων βιβλίων. Στη συλλογή του εμπριέρονται, εκτός των άλλων, σημαντικά αποκτήματα από την προσωπική βιβλιοθήκη του φαναρικού λογιού Μανουήλ Γεδεών.

Επίσης, εδώ θα ήθελα να αναφέρω και τη μικρή αλλά εξαιρετικά πολύτιμη συλλογή βυζαντινών χειρογράφων. Αποτελεί το πλέον σημαντικό κειμήλιο της αξιολογότατης Βιβλιοθήκης του Δικηγορικού Συλλόγου Ρεθύμνης που χάρη σε χρησιδάνειο που υπογράφηκε ανάμεσα στον Δικηγορικό Σύλλογο και τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κρήτης φιλοξενείται σήμερα στο χώρο των Κλειστών Συλλογών.

« Έχουμε ψηφιοποιήσει περί τις 2.500.000 σελίδες που αντιστοιχούν σε 18.000 τεκμήρια έντυπου και αρχαιακού υλικού, ενώ συνεχίζουμε καθημερινά να καταλογογραφούμε και να ψηφιοποιούμε »

Αναφερθήκατε σε ένα χρησιδάνειο από τον Δικηγορικό Σύλλογο. Γιατί μπορεί να είναι σημαντικό αυτό;

Γιατί χωρίς να χάνει την κυριότητα της βιβλιοθήκης του ο Δικηγορικός Σύλλογος Ρεθύμνης, την εναποθέτει στην Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κρήτης, δηλαδή σε χέρια που μπορούν να την διαφυλάξουν και να την αναδείξουν. Πράγμα που σημαίνει: 1) Να την συντηρήσουν 2) Να την περιγράψουν βιβλιοθηκονομικά και να την δημοσιοποιήσουν εντάσσοντας την στον ηλεκτρονικό μας κατάλογο 3) να την ψηφιοποιήσουν και μέσω της *Ανέμης* να την κάνουν δημόσιο αγαθό για την ακαδημαϊκή μας κοινότητα, για το Ρεθυμνιώτικο κοινό και για κάθε ανά τον κόσμο ενδιαφερόμενο που διαθέτει σύνδεση στο διαδίκτυο.

Πότε ξεκίνησε η ψηφιοποίηση των Κλειστών Συλλογών;

Το μεγαλύτερο τμήμα των σπανίων ελληνικών βιβλίων που διαθέτουμε οι Κλειστές Συλλογές και δεν έχει πνευματικά δικαιώματα έχει ήδη ψηφιοποιηθεί και διατίθεται δωρεάν από την *Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών Ανέμη* που υποστηρίζουμε.

Η εισαγωγή της διαδικασίας ψηφιοποίησης των Κλειστών Συλλογών ξεκίνησε δυναμικά από το 2002. Για την ακρίβεια, συνέπεσε με τις ανάγκες που δημιουργήσε η συντήρηση από τη συντηρήτριά μας κ. Νίκη Πετράκη και ηλεκτρονική καταλογογράφηση από τις Κλειστές Συλλογές, η Βιβλιοθήκη του Φιλεκαπαιδευτικού Συλλόγου Αδριανούπολης. Χάρη σε ειδικό πρόγραμμα που χρηματοδότησε η Βουλή των Ελλήνων και στο πλαίσιο του εορτασμού των ογδόντα χρόνων από την ενσωμάτωση της Δυτικής Θράκης στην ελληνική επικράτεια, η βιβλιοθήκη αυτή μετακόμισε από την τότε έδρα της στη Θεσσαλονίκη στις Κλειστές Συλλογές. Ο ακάματος Μιχάλης Τζεκάκης που είχε την επιστημονική επίβλεψη του όλου έργου, ζήτησε και τη δική μου συνδρομή. Και καθώς σκεπτόμουν ότι κάτι τέτοιο θα αποτέλούσε πραγματική χασούρα για τη Βιβλιοθήκη του ιδρύματος, του αντιπρότεινα να εισάγουμε τη νέα τότε τεχνολογία της ψηφιοποίησης και να ψηφιοποιήσουμε αυτή την πολύτιμη συλλογή, εμπλουτίζοντας έτσι και εκείνους κι εμάς με τα ψηφιακά αντίγραφα των εξαιρετικά σπανίων βιβλίων τους που μετά την ολοκλήρωση του έργου θα επέστρεφαν σπίτι τους.

Οι συνθήκες της εποχής μας επέτρεψαν να αγοράσουμε τον πρώτο μας ειδικό σαρωτή για σπάνια βιβλία και να ξεκινήσουμε το έργο της ψηφιοποίησης με σπάνια έντυπα ενός άλλου φορέα, που εμείς δεν διαθέταμε. Έτσι, όταν το 2004 χρηματοδοτή-

θήκαμε από το πρόγραμμα της Κοινωνίας της Πληροφορίας και δημιουργήσαμε την *Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών Ανέμη* εντάξαμε κι αναδείξαμε κι αυτό το υλικό μαζί με το δικό μας, που στο μεταξύ είχαμε ξεκινήσει να ψηφιοποιούμε με νέα μηχανήματα πιο προηγμένης τεχνολογίας.

Η πόλη του Ρεθύμνου γνωρίζει τη δουλειά που κάνετε εδώ και το διαθέσιμο υλικό;

Βεβαίως και τη γνωρίζει, όπως τη γνωρίζει και τη χρησιμοποιεί η παγκόσμια κοινότητα των Νεοελληνιστών, ειδικά μέσω της *Ανέμης*. Είναι κάτι που μας κάνει περήφανους. Παρόλα αυτά δεν παραβλέπουμε και τις αδυναμίες των ηλεκτρονικών συστημάτων που δημιουργήσαμε εν έτει 2004, κι εξακολουθούμε να χρησιμοποιούμε, ενώ ασθμαίνουμε. Η *Ανέμη*, ενώ συνεχίζει να εμπλουτίζεται διαρκώς, εντούτοις δεν εξελίσσεται τεχνολογικά κι αυτό είτε το θέλουμε, είτε όχι αποτελεί μειονέκτημα. Και βεβαίως, εμείς, φιλόλογοι γαρ, δεν μπορούμε να συνεισφέρουμε στον τομέα ανανέωσης του λογισμικού της. Όμως ένα δυναμικά αναπτυσσόμενο Πανεπιστήμιο, όπως το Πανεπιστήμιο Κρήτης, οφείλει, νομίζουμε, να στηρίζει την υλικοτεχνική αναβάθμιση των ηλεκτρονικών του υπηρεσιών -ότι καταθέτω για την *Ανέμη*, ισχύει και για τον *Ζέφυρο*, το *e-Iocus*, ή τον ηλεκτρονικό κατάλογο αναζήτησης και συνολικά τον διαδικτυακό τόπο της Βιβλιοθήκης, όταν μάλιστα αυτές έχουν διακριθεί και αποτελούν αναγνωρισμένο εργαλείο της Παγκόσμιας κοινότητας των Νεοελληνιστών.

Σε αυτές τις περιόδους κρίσης και με μόνιμο από κάποιους επιχείρημα σχετικά με τη σύνδεση σπουδών-παραγωγής, πόσο ευαίσιμο βλέπετε το μέλλον βιβλιοθηκών ανθρωπιστικών επιστημών;

Για έναν περίεργο λόγο δεν ανησυχώ για το μέλλον των βιβλιοθηκών των ανθρωπιστικών σπουδών, καθώς πιστεύω στην τεχνολογία που εξελίσσεται με ταχύτητες ιλιγγιώδεις. Ας κοιτάξουμε καλά τις βιβλιοθήκες μέσα στις οποίες εργαζόμαστε. Στον εικοστό πρώτο αιώνα, χάρη στις νέες τεχνολογίες, επήλθε η πλήρης αναγέννησή τους.

Εκείνο όμως που με ανησυχεί πραγματικά είναι κάτι άλλο. Πρόκειται για το αξιοπερίεργο, κατά τη γνώμη μου, φαινόμενο που αφορά στη εξάρτηση των βιβλιοθηκών από σύγχρονους μακίνες και τη συνεπακόλουθη διασύνδεση της παιδείας και του πολιτισμού με ένα είδος ελεγκτικού ή αν θέλετε, παρεμβατικού ευεργετισμού που να ούσους εμάς που είμαστε παιδιά της Δημόσιας Παιδείας είναι, αν μη τι άλλο, δυσάρεστο...

Τα νέα για τη σύνδεση Πανεπιστημίου Κρήτης (ΠΚ) και τοπικής κοινωνίας ήταν ιδιαίτερα ευχάριστα την τελευταία εβδομάδα, αφ' ενός γιατί αποφασίστηκε η κατασκευή του νέου, μεγάλου και σύγχρονου αμφιθεάτρου που θα καλύπτει τις ανάγκες του πανεπιστημίου και της πόλης, αφ' ετέρου γιατί σημειώθηκε σημαντική πρόοδος σχετικά με την πρόταση αξιοποίησης οικοπέδου του ακαδημαϊκού ιδρύματος για την ανέγερση νέου νοσοκομείου. Η εφημερίδα μας αισθάνεται ιδιαίτερα περήφανα που εδώ κι ένα χρόνο με αφετηρία τη διαδικτυακή εκδήλωση που διοργάνωσαν τα «ΡΝ», έχουν δρομολογήσει αυτές οι σημαντικές εξελίξεις.

Ταυτόχρονα, με το περιοδικό «σαλόνι» μας συνεχίζουμε να αναδεικνύουμε πτυχές αυτής της σχέσης του πανεπιστημίου με την τοπική κοινωνία, που εκτός από ψηφίδες της συνολικής εικόνας συμβάλλουν στο χτίσιμο περισσότερων γερφωρών και στην ανάδειξη νέων λειτουργικών ζητημάτων.

Το σημερινό μας σαλόνι εκτός των άλλων, φιλοξενεί δύο γυναίκες, παλαιές φοιτήτριες του ΠΚ και νυν στελέχη του ευρύτερου οικοσυστήματός του. Την κα Διονυσία Δασκάλου, διευθύντρια των Πανεπιστημιακών Εκδόσεων Κρήτης (ΠΕΚ) που μας μιλάει γι' αυτό το εκδοτικό «θαύμα» και την κα Ελένη Κωβαίου, υπεύθυνη των πολύτιμων Κλειστών Συλλογών της Βιβλιοθήκης του ΠΚ στο Ρέθυμνο, με τη μεγάλη σημασία τους για την παγκόσμια ακαδημαϊκή κοινότητα αλλά και την πόλη. Επιπλέον, ένα ιστορικό κείμενο του κ. Μιχάλη Τζεκάκη για την Ομάδα Φίλων του ΠΚ και μια άκρως ενδιαφέρουσα πρόταση του Μηνά Σαματά για την καλύτερη και περαιτέρω αξιοποίηση του «ΞΕΝΙΑ».

Επιμέλεια: Δημήτρης Στεμπίλης

Η χρόνια ανάγκη για ένα «πανεπιστημιακό στέκι» στο «ΞΕΝΙΑ» Ρεθύμνου

■ Του ΜΗΝΑ ΣΑΜΑΤΑ*

Η έρευνα Σαματά – Δράκου (2019) για τους Διδάσκοντες του Πανεπιστημίου Κρήτης (ΠΚ) ανέδειξε, μεταξύ πολλών άλλων, την μακρόχρονη σοβαρή έλλειψη ενός χώρου συνάντησης κι επικοινωνίας των διδασκόντων, και όχι μόνο, μέσα στην πόλη του Ρεθύμνου. Συζητώντας συχνά με συναδέλφους και φίλους σε καφέ της πόλης βιώνουμε έντονα την ανάγκη για ένα πανεπιστημιακό στέκι στο ΞΕΝΙΑ, το οποίο όλοι και όλες θεωρούμε απόλυτα αναγκαίο και συμφωνούμε ότι η υπάρχουσα λειτουργία του ΞΕΝΙΑ μπορεί και πρέπει να αναβαθμιστεί.

Η ελπίδα ότι το κατ' ευφημισμό τώως «Σπίτι της Ευρώπης» που λειτουργούσε ως ξενώνας θα διέθετε το ισόγειό του ως ένα είδος «Faculty Club» δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ, και με την παραχώρηση του ακινήτου αυτού σε ιδιωτική εταιρεία, εξέλθειμ κάθε προσδοκία προς την κατεύθυνση αυτή. Είναι κατανοητό στη δύσκολη οικονομική συγκυρία, ότι το ΠΚ έχει ανάγκη από αποδοτική οικονομική εκμετάλλευση της ακίνητης περιουσίας του. Όμως η χρόνια παραμελημένη ανάγκη των διδασκόντων και ολόκληρης της πανεπιστημιακής κοινότητας για ένα χώρο συνάντησης μέσα στην πόλη θα πρέπει επί τέλους κάποτε να καλυφθεί. Γι' αυτό προτείνουμε ένα **συνολικό όραμα για την αναδόμησή του «Ξενία»** στην παραλία ως ιδανικό χώρο **«Ξενία»** είναι στέκι στον πρώτο όροφο,

συν **μια πρόσθετη στέγη στην οροφή του για εκδηλώσεις και συνέδρια**. Η υλοποίηση αυτού του οράματος μπορεί να μη θίξει τις υπάρχουσες λειτουργίες του «Μουσείου Εκπαίδευσης» στο ισόγειο, και τα δωμάτια των φοιτητών στους πάνω ορόφους.

Συγκεκριμένα στον πρώτο όροφο, ο χώρος που τώρα χρησιμοποιείται για εκδηλώσεις και συνέδρια με το ακροατήριο να παρακολουθεί με δυσκολία

ανάμεσα από αρκετές κολώνες, μπορεί εύκολα να μετατραπεί στο καλύτερο καφέ της πόλης, αφού διαθέτει ένα από τα πιο μεγάλα μπαλκόνια με θέα ολόκληρο το παραλιακό μέτωπο! Ένα τέτοιο στέκι ανοιχτό για ΟΛΑ τα ενεργά και μη μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των φοιτητών-τριών, των φίλων του ΠΚ, αλλά και όλων των Ρεθυμνιωτών θα είναι **πολύ προσοδοφόρο** για τα οικονομικά του πανεπι-

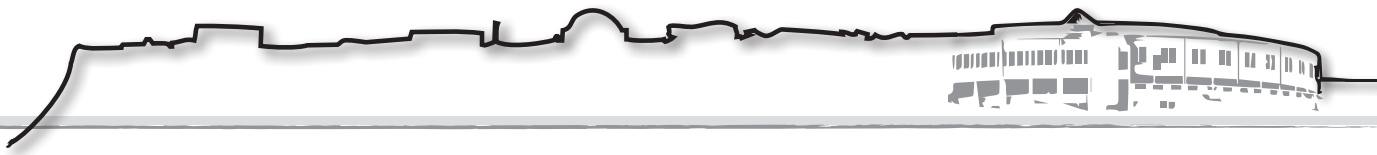
στημίου και θα εξυπηρετήσει την πόλη ανάγκη συνάντησης μέσα στην πόλη όλων όσων έχουν σχέση με το πανεπιστήμιο. Ανοιχτό όλο το χρόνο το Στέκι αυτό θα δώσει αξιοπρεπή δουλειά σε φοιτητές-τριες και αίσιουρα, θα αποτελέσει ένα ζωντανό πανεπιστημιακό κέντρο στην όμορφη παραλία του Ρεθύμνου.

Για τη βασική λειτουργία των συνεδρίων και εκδηλώσεων αυτό που προτείνουμε δεν είναι ουτοπικό ούτε τεχνικά ανέφικτο: δηλαδή μια μοντέρνα **ΣΤΕΓΗ** στην ταράτσα με ειδική κατασκευή όπως σε πολλά παλαιά κτίρια ανά τον κόσμο. Για παράδειγμα, αναφέρω τη θαυμαστή ΣΤΕΓΗ στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης απόλυτα εναρμονισμένη στην αρχιτεκτονική του αισθητικά υραιότατου κεντρικού κτιρίου του ιστορικού αυτού πανεπιστημίου. Η στέγη που ανακαινίσει εκ βάθρων το παλαιότατο κτίριο έχει κατασκευαστεί από ελαφρά υλικά και είναι ένας καταπληκτικός και ασφαλής χώρος συνεδρίων κι εκδηλώσεων, προσβάσιμος με εξωτερικούς ανελκυστήρες.

Βέβαια, κάθε φορά που ανοίγει η συζήτηση για τη χρήση του ΞΕΝΙΑ προκαλείται αντίδραση από ορισμένους κύκλους συμφερόντων της πόλης, προβάλλοντας το πρόβλημα στατικότητας του κτιρίου! Αρχιτέκτονες ή μηχανικοί δεν είμαστε, ούτε το παραθαλάσσιο ΞΕΝΙΑ είναι το ίδιο με το κτίριο στο κέντρο της Βιέννης. Όμως, αν ένα τόσο παλαιό οικοδόμημα μπορεί και αντέχει εκεί μια σύγχρονη κατασκευή, γιατί όχι το εδώ ΞΕΝΙΑ; Γνωρίζω ότι η τεχνική υπηρεσία του ΠΚ έχει αντιμετωπίσει στο παρελθόν τις ανησυχίες και το όποιο πρόβλημα στατικότητας, γι' αυτό κι έχει επιτρέψει να τοποθετηθεί μια πλειάδα από ηλιοθερμια στην ταράτσα του. Εξάλλου μια τέτοια δομική ανακαίνιση που προτείνουμε είναι ευκαιρία να προβλέψει και μια πρόσθετη στατική ενίσχυση του ΞΕΝΙΑ. Αναφορικά με τα υπάρχοντα **ανταισθητικά** ηλιοθερμια, μπορούν να αντικατασταθούν με ηλιακά πλακίδια στην οροφή της νέας στέγης και αυτά να χρησιμοποιηθούν αλλού στην πανεπιστημιούπολη.

Για όλα τα σχετικά θέματα μπορούν να βρεθούν λύσεις αρκεί να υιοθετηθεί κατ' αρχήν το έργο αυτό από την νυν Πρυτανεία και τη Σύγκλητο με βάση την **μεγάλη πάγια ανάγκη για ένα πανεπιστημιακό ΣΤΕΚΙ συναντήσεων και μια λειτουργική ΣΤΕΓΗ εκδηλώσεων στην οροφή του ΞΕΝΙΑ Ρεθύμνου**. Έτσι, με την ολική ανακαίνιση και τη ΣΤΕΓΗ του, το ΞΕΝΙΑ θα μπορεί ν' αποτελέσει στο εγγύς μέλλον ένα «εμβληματικό κτίριο» στην παραλία Ρεθύμνου, αναμεινοντας το μελλοντικό που προτείνεται από τον οραματιστή αρχιτέκτονα κ. Τσάκωνα. Η υλοποίηση του έργου αυτού είναι απόλυτα εφικτή, αρκεί να θεωρηθεί ως μια **σοβαρή οικονομική επένδυση** που θα αυξήσει τα έσοδα του ΠΚ, γι' αυτό και ελπίζουμε ότι θα ενταχθεί σύντομα στην ατζέντα της τωρινής φιλοπρόδοης Πρυτανείας. Το ΠΚ, εκτός από τις υποδομές του στην πανεπιστημιούπολη στο Γάλλο, θα χρειάζεται πάντα **«βάσεις» ΜΕΣΑ στην πόλη**. Τέλος, θεωρούμε ότι και ο Δήμος Ρεθύμνης δεν θα έχει αντίρρηση για μια τέτοια ανακαίνιση τόσο σημαντικού αυτού ακινήτου, απόλυτα συμβατή με την παραχώρησή του στο ΠΚ, προς όφελος και της πόλης μας. Ίδωμεν...

***Ο Μηνάς Σαματάς είναι Ομότιμος Καθηγητής Κοινωνολογίας, samatasm@uoc.gr**

Διονυσία Δασκάλου: Επιμονή στην ποιότητα και επαγγελματισμός τα μυστικά της επιτυχίας των ΠΕΚ

Γιατί ασχοληθήκατε με τις εκδόσεις και δη τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης (ΠΕΚ); Οι σπουδές σας Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης έπαιξαν ρόλο σε αυτή την επιλογή;

Οι σπουδές μου έπαιξαν έμμεσο ρόλο, καθώς μου έδωσαν τη δυνατότητα, μεταξύ άλλων, να καταδυθώ ως εθελόντρια στη μαγεία της Βιβλιοθήκης του Ρεθύμνου και των σπάνιων αρχείων που αποκοίσε τότε με πρωτοβουλία του Μιχάλη Τζεκάκη, και λίγο αργότερα γνώρισα το πλούσιο αρχαιολογικό υλικό της Βικελαίας Βιβλιοθήκης όπου μαθήτευσα για ένα μικρό διάστημα στην επιμέλεια και την παραγωγή εκδόσεων της δίπλα στον τότε Έφορο της, τον αείμνηστο Νίκο Γιανναδάκη. Μεταξύ της Βικελαίας και της εφημερίδας «Μεσόγειος» όπου εργάστηκα για 2 χρόνια, πρόσλαβα τη μετάβαση της τυπογραφίας από τα χυτά μεταλλικά στοιχεία στη φωτοσύνθεση και στους υπολογιστές. Η συγκυρία έπαιξε το ρόλο τη καθώς οι ΠΕΚ είχαν ιδρυθεί λίγα χρόνια πριν στο Ερευνητικό Κέντρο Κρήτης, είχαν εκδώσει ήδη 12 βιβλία, και δεν ήταν σίγουρες εάν, εκτός από τους συγγραφείς τους, χρειαζόνταν και τον πρώτο τους υπάλληλο. Έτσι, ο Λευτέρης Οικονόμου, ο Στέφανος Τραχανάς, ο Γρηγόρης Σηφράκης και ο Πέτρος Δήτσας μου έδωσαν την ευκαιρία να δοκιμάσω αν οι γνώσεις, οι δεξιότητες ή οι κλίσεις μου είχαν κάτι να προσφέρουν στις ΠΕΚ. Σήμερα, πάντως γνωρίζω, όχι πολλούς αλλά μερικούς, αποφοίτους του Πανεπιστημίου Κρήτης που έχουν ιδρύσει ή εργάζονται σε εκδοτικούς οίκους.

Πώς είναι να διευθύνετε έναν πανεπιστημιακό εκδοτικό οίκο στην ψηφιακή εποχή;

Δεν βλέπω την ψηφιακή εποχή ως απειλή για τους εκδοτικούς οίκους, κάθε άλλο μάλλον. Κάθε βιβλίο είναι πρώτα απ' όλα το περιεχόμενό του. Χωρίς να θέλω να εξισώσω την έντυπη με την ψηφιακή μορφή –πιστεύω ότι επιτελούν διαφορετικού είδους λειτουργίες της «ανάγνωσης», θεωρώ ότι για τα βιβλία εκπαιδευτικού σκοπού, ειδικά στις υψηλότερες βαθμίδες της εκπαίδευσης, η ψηφιακή μορφή διαδραματίζει πολύ τον σκόπο για τον οποίο προορίζονται. Προς αυτή την κατεύθυνση, και μετά την εμπειρία της πανδημίας όπου πολλοί ερευνητές αλλά και κάθε είδους αναγνώστες αποκόπηκαν για πολλούς μήνες από τις βιβλιογραφικές πηγές τους, οι Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης είναι ένας από τους 18 εκδοτικούς οίκους της χώρας που συνεργάζονται με την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος ώστε ένας αριθμός βιβλίων τους να είναι διαθέσιμα ηλεκτρονικά για ανάγνωση και ψηφιακό δανεισμό σε εγγεγραμμένους χρήστες του Ηλεκτρονικού Αναγνωστήριου της Βιβλιοθήκης.

Στην Ελλάδα πάντως, για να μείνουμε στα μετρήσιμα στοιχεία, η αγορά των ψηφιακών βιβλίων εξακολουθεί να είναι πάρα πολύ μικρή, μικρότερη από 1%. Παράλληλα, η χρήση των ebooks στην εκπαίδευση, ειδικά στην πανεπιστημιακή,

κλή, έχει καθυστερήσει πολύ να τεθεί στον δημόσιο διάλογο της χώρας μας. Ελπίζω να ξεκινήσει αυτή η συζήτηση, και να διευθετηθούν ζητήματα που έχουν λυθεί σε άλλες χώρες, όπως η προστασία τους από την πειρατεία και η εύλογη αμοιβή των δημιουργών τους, συγγραφέων και εκδοτών.

Οι ΠΕΚ είναι εμπορικός εκδοτικός οίκος ή διατηρούν τον αρχικό τους χαρακτήρα;

Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των ΠΕΚ, που το επιδίωξαν από την αρχή και το έχουν επιτύχει εδώ και πολλά χρόνια, είναι αφ' ενός να μείνουν πιστές στον ακαδημαϊκό και ποιοτικό χαρακτήρα τους, και αφ' ετέρου να καταστούν οικονομικά αποτελεσματικές και αυτοχρηματοδοτούμενες. Δηλαδή, να μην βασίζονται σε κρατική χρηματοδότηση. Η αποτελεσματικότητα και η οικονομική αυτονομία ενός εκδοτικού οίκου δεν έρχεται από μόνη της:

Πρέπει να προσπαθήσεις να βρεις τους τρόπους ώστε τα βιβλία να φτάσουν στο κοινό τους, μικρότερο ή μεγαλύτερο. Γι' αυτό και το να κερδίζεις την εμπιστοσύνη των αναγνώστων με την εγκυρότητα του περιεχομένου και την τυποτεχνική αρτιότητα των βιβλίων είναι ένα καθημερινό στοιχείο, είτε αφορά τις επιλογές των φοιτητών και των διδασκόντων είτε την κυκλοφορία τους στα βιβλιοπωλεία της χώρας. Είμαστε καθημερινά παρόντες και μάχιμοι σε αυτή την εκδοτική αγορά, με ίσους όρους με τους ιδιώτες εκδότες.

Επιλέγετε μόνον εσείς τίτλους ή σας απευθύνονται και συγγραφείς, οπότε πρέπει να προκρίνετε και να απορρίψετε;

Και τα δύο ισχύουν, και ένα τρίτο. Αφενός οι εκδοτικοί μας επιμελητές παρακολουθούν τη διεθνή εκδοτική παραγωγή στους τομείς που μας ενδιαφέρουν, μελετούν και εντοπίζουν τα κενά της ελλη-

“ Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των ΠΕΚ, που το επιδίωξαν από την αρχή και το έχουν επιτύχει εδώ και πολλά χρόνια, είναι αφ' ενός να μείνουν πιστές στον ακαδημαϊκό και ποιοτικό χαρακτήρα τους, και αφ' ετέρου να καταστούν οικονομικά αποτελεσματικές και αυτοχρηματοδοτούμενες: δηλαδή, να μην βασίζονται σε κρατική χρηματοδότηση ”

νόγλωσης βιβλιογραφίας και προσπαθούν να τα καλύψουν με τις καλύτερες επιλογές τίτλων για μετάφραση. Αφετέρου, δεχόμαστε και αξιολογούμε προτάσεις από Έλληνες συγγραφείς, αλλά και απευθυνόμαστε στην ακαδημαϊκή κοινότητα για να γράψουν βιβλία σε θέματα της ειδικότητάς τους.

Σε αντίθεση ίσως με έναν ιδιώτη εκδότη, στις ΠΕΚ δεν επιλέγει μόνη της η διευθύντρια ή ο διευθυντής τα βιβλία που θα εκδοθούν. Τα εκδοτικά μας στελέχη, η Ειρήνη Λυδάκη, ο Νίκος Κουμπιάς και ο Παναγιώτης Σουλτάνης, έχουν μια ανεκτίμητη συσσωρευμένη εμπειρία ο καθένας στον τομέα του και, σε συνεργασία με τους διευθυντές των εκδοτικών σειρών ή εξωτερικούς αξιολογητές ειδικούς στο κάθε επιστημονικό αντικείμενο, εισηγούνται αρνητικά ή θετικά για κάθε έκδοση. Δεν συμφωνώ πάντα με τις επιλογές τους, αλλά και στην περίπτωση διαφωνίας κάτι μαθαίνουμε όλοι μας, οξύνουμε περισσότερο τα κριτήριά μας και γινόμαστε καλύτεροι, διότι μοιραζόμαστε ένα κοινό όραμα για τις ΠΕΚ: να εξακολουθήσουν να συντονίζονται με τα διεθνή πρότυπα ποιότητας.

Κοινότυπη ερώτηση, αλλά ποιο είναι το μυστικό της επιτυχίας των ΠΕΚ;

Αν είναι ένα μόνο το μυστικό της επιτυχίας, τότε είναι σίγουρα η προσήλωση στην ποιότητα, και είναι αυτή ακριβώς που ανταμείβεται από τους αναγνώστες μας! Ο επί 30 χρόνια διευθυντής των ΠΕΚ, ο κ. Στέφανος Τραχανάς, έθεσε τις σωστές

βάσεις σε αυτό, και εμείς, η δεύτερη γενιά, δεν έχουμε παρά να ακολουθήσουμε. Δεν πρέπει ωστόσο να υποτιμούμε τη σημασία και άλλων παραγόντων που μπορεί να σε πάνε μπροστά ή να σε καθλώσουν. Οι ΠΕΚ έχουν ξεπεράσει εδώ και χρόνια το κρίσιμο μέγεθος ενός μικρού εκδοτικού οίκου, και όσο ωριμάζει ο εκδοτικός οίκος, όσο αυξάνεται το προσωπικό του (είμαστε τώρα 21 άτομα μαζί με το Mathesis), ο αριθμός των βιβλίων και τα πεδία της εκδοτικής μας δραστηριότητας και αλλάζει ραγδαία το εκδοτικό τοπίο διεθνώς θα πρέπει και η οργάνωση της λειτουργίας μας να γίνεται πιο επαγγελματικά σε όλους τους τομείς. Συνοψίζοντας, τα μυστικά της επιτυχίας –οπουδήποτε, όχι μόνο σε έναν εκδοτικό οίκο– είναι η επιμονή στην ποιότητα και ο επαγγελματισμός.

Πώς χτίζεται η εξωστρέφεια σε έναν τόσο ανταγωνιστικό και πληττόμενο κλάδο; Οι συνεντεύξεις on camera και το Mathesis συμβάλλουν σε αυτό;

Η εξωστρέφεια έχει δύο πλευρές. Οι ΠΕΚ είναι πρώτα απ' όλα εξωστρεφείς όσον αφορά τη φυσιογνωμία τους, εκείνη ενός εθνικού εκδοτικού οίκου. Γι' αυτό και οι συνεργάτες τους, οι συγγραφείς, οι μεταφραστές, οι επιστημονικοί επιμελητές, οι διευθυντές σειρών κ.λπ. δεν επιλέγονται με βάση την ακαδημαϊκή «εντοπιότητα» τους αλλά προέρχονται από πολλά ελληνικά πανεπιστήμια. Οι ίδιες αρχές που επέτρεψαν στις ΠΕΚ να εξελιχθούν σε έναν εθνικό εκδοτικό οίκο για το επιστημονικό βιβλίο διέπουν και το Mathesis,

καθώς οι συνεργάτες-διδασκόντες του προέρχονται από όλα τα ΑΕΙ της χώρας και του εξωτερικού, και είναι κορυφαίοι στο πεδίο τους.

Η άλλη πλευρά της εξωστρέφειας αφορά τις ενέργειες που κάνουμε ώστε να προσεγγίσουμε το κοινό των αναγνώστων μας. Χρησιμοποιούμε την ιστοσελίδα μας, το eshop, το Facebook και τα social media, διοργανώνουμε εκδηλώσεις, συμμετέχουμε στις εκθέσεις βιβλίου στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη αλλά λιγότερο συχνά και σε άλλες πόλεις, –κάνουμε δηλαδή ό,τι θα έκανε κάθε εκδότης για τη διάδοση και την απήχηση των βιβλίων του. Επίσης, συνεργαζόμαστε απευθείας με περισσότερα από 100 μεγάλα και μικρά βιβλιοπωλεία σε όλη τη χώρα, ενώ τα βιβλία των ΠΕΚ επιλέγονται σήμερα ως βασικά εκπαιδευτικά εγχειρίδια σε πάνω από 3.000 μαθήματα, σχεδόν όλων των ΑΕΙ. Οι cameras «μιλούν» οι συγγραφείς των βιβλίων μας, και μάλιστα έχουμε ξεκινήσει πριν λίγους μήνες μια διαδικτυακή σειρά στο FB με τίτλο «Βιβλία σε πρώτο πρόσωπο», ενώ οι διδάσκοντες του Mathesis μιλούν εξ ορισμού διαδικτυακά. Αυτή η εξωστρέφεια «μετρείται» από τα αποτελέσματα: τα περίπου 140.000 αντίτυπα βιβλίων μας που διατίθενται κάθε χρόνο στα βιβλιοπωλεία της χώρας, στο eshop μας και στους φοιτητές, και οι 100.000 εγγεγραμμένοι φοιτητές του Mathesis.

Η όποια εξωστρέφεια πάντως είναι καλή όταν γίνεται με μέτρο και όταν έχεις κάτι ουσιαστικό να πεις. Σπάνια λοιπόν θα δείτε τις ΠΕΚ να μιλούν για τις ΠΕΚ. Και όταν αυτό γίνεται –όπως με τούτη τη συνέντευξη στο αφιέρωμά σας για την αλληλεπίδραση στο Πανεπιστήμιο με την κοινωνία της Κρήτης– είναι για να τονιστεί η ιδιαιτερότητα ενός οργανισμού που δημιουργήθηκε και άθλησε στο οικοσύστημα του πανεπιστημίου της Κρήτης, και που υπηρετεί δημόσιους σκοπούς στριζόμενος στην κοινωνία των πολιτών στην οποία απευθύνονται και τα βιβλία του και τα διαδικτυακά του μαθήματα. Και σας ευχαριστώ πολύ γι' αυτή την ευκαιρία που μου δώσατε.

Έχετε πραγματοποιήσει ή σκέφτεστε να οργανώσετε κάποια εκδήλωση των ΠΕΚ στο Ρέθυμνο;

Όπως και σε όλες τις άλλες πτυχές της ζωής μας, η φυσική παρουσία του κοινού μάς έλειψε και ελπίζουμε σε λίγους μήνες να επανέλθουμε. Μία από τις πρώτες εκδηλώσεις προγραμματίζεται να γίνει στο Ρέθυμνο στα τέλη Μαΐου, με προσκεκλημένο τον Αμερικανό ιστορικό Sven Beckert για την έκδοση στα ελληνικά του σπουδαίου βιβλίου του για την παγκόσμια ιστορία του βαμβακιού, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Κρήτης και το Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών του ΙΤΕ. Η μελέτη της ιστορίας του βαμβακιού είναι ένα πολύ μεγάλο πεδίο έρευνας, που πρέπει να συμπληρωθεί βιβλιογραφικά με την ιστορία του βαμβακιού στην ελληνική οικονομία και κοινωνία.

(ανα)γνωρίζοντας ■ Του ΜΙΧΑΗΛ ΤΖΕΚΑΚΗ*

Η ομάδα Φίλων του Πανεπιστημίου Κρήτης στο Ρέθυμνο

Η ιδέα για ίδρυση πανεπιστημιακών σχολών στο Ρέθυμνο είχε καλλιεργηθεί από τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '60 από ορισμένους φωτισμένους Ρεθεμνιώτες (Δημήτρης Δαφέρμος, Χρήστος Μακρής). Την έβλεπαν ως τη μοναδική λύση για να ξεφύγει η άλλοτε φινετσάτη και αρχοντική πόλη της παιδείας και των γραμμάτων, από το κοινωνικό, οικονομικό και εν μέρει πνευματικό μαρασμό στον οποίο, αντίθετα με τις ταχέως αναπτυσσόμενες πόλεις του Ηρακλείου και των Χανίων, είχε περιέλθει. Έγινε η «ιερή ιδέα» του Ρεθύμνου.

Ο Δημήτρης Αρχοντάκης, ήταν αυτός που θέλησε να την τολμήσει εκμεταλλυόμενος τη συγκυρία της καταγωγής ενός εκ των πρωταίων του απριλιανού πραξικοπήματος Στυλιανού Παττακού που καταγόταν από τον νομό Ρεθύμνης. Το ΠΚ ιδρύθηκε αρχικά με το Ν.Δ. 87/1973 (Φ.Ε.Κ.159/τ.Α' /27.07.1973), ένα ακριβώς χρόνο πριν από την εκπονή της στρατιωτικής δικτατορίας. Από το 1973 ως τα μέσα του 1976 το μόνο υπαρκτό σημείο του ΠΚ, η Διοικούσα του Επιτροπή, δε λειτουργούσε στην Κρήτη, αλλά στην Αθήνα.

Με τον ερχομό του στο Ρέθυμνο το 1976, ως Υπουργός Παιδείας, ο Γ. Ράλλης, έδωσε το πράσινο φως για να ξεκινήσει η διαμόρφωση των εγκαταστάσεων στα Περβόλια για τη φιλοξενία του νέου ιδρύματος. Συνειδητοποιήθηκε, τότε, η αδύρτη ανάγκη για τη συγκρότηση μιας επιτροπής, που να λειτουργήσει ως σύνδεσμος της πόλης με το νέο πανεπιστήμιο.

■ Γιώργος και Ελένη Αγγελιδάκη

Συγκροτήθηκε λοιπόν άτυπα μια επιτροπή, μια ομάδα, καλύτερα «Φίλων του ΠΚ στο Ρέθυμνο» με εκπροσώπους των επιστημονικών συλλόγων και σωματείων της πόλης. Συγκεκριμένα στην επιτροπή αυτή συμμετείχαν οι:

Γιώργος Αγγελιδάκης, πρόεδρος του Ιατρικού Συλλόγου, Γιώργος Δρανδάκης, πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Ρεθύμνου, Γεώργιος Φραγάκης, πρόεδρος του Εμπορικού Επιμελητηρίου, Ιωσήφ Χομπίτης, πρόεδρος του Συλλόγου Υφασματοπωλών. Ανδρέας Σταυρούλακης, εκπαι-

δευτικός. Στις συνεδριάσεις συμμετείχε και ο υπογράφων του παρόν ως μοναδικός αποσπασμένος υπάλληλος του ΠΚ στο Ρέθυμνο ήδη από το 1975 και ως σύνδεσμος ανάμεσα στη Διοικούσα Επιτροπή και την ομάδα των «Φίλων του ΠΚ» στο Ρέθυμνο. Ο ρόλος των «Φίλων του ΠΚ» στο Ρέθυμνο ήταν ιδιαίτερα σημαντικός. Μοναδικός τους κίνητρο ήταν η αγάπη τους προς την πόλη και το αίτημα ευθύνης ως εκπροσώπων μιας πόλης με ένδοξη παράδοση στους αγώνες για την ελευθερία και την παιδεία της πονεμένης Ρωμιούσινης. Ήταν

■ Γιώργος Δρανδάκης

ακόμα εξαιρετικά μεγάλη η ανάγκη να φανερώσουν για λογαριασμό της πόλης ότι η συμμετοχή τους στην ομάδα των Φίλων, δεν αποτελούσε σε καμία περίπτωση ένδειξη συμπάθειας ή σχέσης με ένα ανελεύθερο καθεστώς, αλλά ήταν αποκλειστικό προϊόν της έγνοιας και της στοργής τους προς την αγαπημένη τους πόλη.

Το στοιχείο πέτυχε. Οι ομάδα των Φίλων έδειξε σπουδαία δείγματα αρχοντιάς, σοβαρότητας, αξιοπρέπειας, ευγένειας. Κανένα ίχνος αρχοντοχωριάτισμού, ή φτωχοπροδρομισμού. Έδωσαν την ακριβή και πιστή εικόνα της οικονομικά στενεμένης,

αλλά περήφανης αστικής Ρεθεμνιώτικης παράδοσης. Ιδιαίτερος λόγος πρέπει να γίνει για τους δύο προέδρους, τον εκπρόσωπο του Ιπποκράτη και τον θεράποντα της θέμιδος. Τον Γ. Αγγελιδάκη και τον Γ. Δρανδάκη. Και οι δυο τους παρέμειναν ως το τέλος του βίου τους πιστοί και ακριβοί φίλοι του Πανεπιστημίου, έτοιμοι να προσφέρουν ανά πάσα στιγμή ανιδιοτελώς τις πολύτιμες υπηρεσίες της τέχνης τους στους ανθρωπούς της τότε και της μετέπειτα ακαδημαϊκής κοινότητας.

Και δεν ήταν μόνο τα συγκεκριμένα πρόσωπα που αναφέρθηκαν. Ήταν ιδιαί-

τερα αισθητή η παρουσία μιας ασυνήθιστης, για το μέγεθος της πόλης, πλειάδας Ρεθεμνιωτών, που έδωσαν το παρόν σ' εκείνη την κρίσιμη ώρα για την πόλη. Ξεχωριστός λόγος θα πρέπει να γίνει για τον κύκλο του Λυκαίου των Ελληνίδων και την Ιωάννα Βαλαρή, όπως και γι' αυτόν της ΧΕΝ με την Μαρία Τσιριμονάκη. Ωστόσο, και για να μην υποτιμήσουμε κανέναν, το αίτημα και το ενδιαφέρον ήταν καθολικό.

Λίγο αργότερα την κίνηση των Ρεθεμνιωτών ακολούθησαν και οι Ηρακλειώτες. Έφτιαξαν και αυτοί τη δική τους ομάδα φίλων του ΠΚ. Η σημασία όμως της Ρεθεμνιώτικης Επιτροπής ήταν πολύ μεγαλύτερη και ουσιαστικότερη. Οι άνθρωποι του Ηρακλείου είχαν να νοιαστούν και για πολλά ... Για τους Ρεθεμνιώτες το Πανεπιστήμιο αποτελούσε έναν από τους δύο βασικούς άξονες του μέλλοντός του.

Οι γραμμές αυτές γράφονται ως μέρος μιας προσπάθειας που ζητά να κινήσει το ενδιαφέρον για τη σύνδεση της πόλης με το πανεπιστήμιο. Ένα ζήτημα κρίσιμης και στους καιρούς μας σημασίας. Είναι ανάγκη το σημερινό Ρέθυμνο να κοιτάξει πίσω, σαρπάρτα πέντε τόσα χρόνια πριν, στους τότε οικονομικά λιγότερο πλούσιους Ρεθεμνιώτες ... Είναι σίγουρο ότι όλοι μας, άρχοντες και αρχόμενοι έχουμε πολύτιμα παραδείγματα να αντλήσουμε.

* Ο Μιχάλης Ν. Τζεκάκης είναι πρ. διευθυντής της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κρήτης